

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ

**СУВ ХЎЖАЛИГИДА ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИНИ
АМАЛГА ОШИРИШ МАРКАЗИ**

**ИРРИГАЦИЯ ВА ЭНЕРГИЯ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ
МИЛЛИЙ ЛОЙИҲАСИ
(P504600)**

ДАСТЛАБКИ АТРОФ-МУҲИТ ВА ИЖТИМОИЙ БОШҚАРУВ РЕЖАСИ (АМИБР)

СЕНТЯБР, 2024, ТОШКЕНТ, ЎЗБЕКИСТОН

Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режаси (АМИБР)

Мақсадлар

Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режаси (АМИБР) таъсирни баҳолаш жараёнида аниқланган таъсирлар, Ўзбекистон қонунчилигига ва Жаҳон банкининг Атроф-муҳит ва ижтимоий стандартлари йўриқномаларига мувофиқ ушбу таъсирларни юмшатиш учун зарур бўлган чора-тадбирлар тўғрисида умумий маълумот тўплайди; ва лойиҳа доирасида амалга оширилиши лозим бўлган мониторинг фаолияти, уларнинг мақсадларига эришишда самарали бўлганлигини тасдиқлаш учун.

Аниқланган сезиларли салбий таъсирларнинг олдини олиш, камайтириш, юмшатиш ёки компенсация тўлашга қаратилган таклиф қилинган юмшатиш ва бошқариш чоралари. АМИБР қуйидаги асосий компонентлардан иборат:

(i) Экологик ва ижтимоий таъсирларни юмшатиш чоралари;

(ii) Атроф-муҳит ва ижтимоий мониторинг.

АМИБРнинг асосий мақсади Лойиҳани амалга ошириш гуруҳи (ЛАОГ) ва Пудратчилар учун миллий ва Жаҳон банкининг ҳимоя чоралари талабларига мувофиқлигини таъминлаш учун тегишли бошқарув тизимлари, режалари ва тартибларини шакллантиришда қўлланмани тақдим этишдан иборат. Лойиҳанинг атроф-муҳит, саломатлик ва хавфсизликни бошқариш билан боғлиқ пудратчи мажбуриятлари бўйича аниқлик ва мажбуриятларни таъминлаш учун ушбу бўлимда ва кейинги АМИБРда белгиланган талаблар тегишли томонлар билан шартнома ҳужжатларига киритилиши керак.

АМИБР шунингдек, Атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирни баҳолаш (АМИТБ) (жумладан, АМИБР) (i) атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича Ўзбекистон ва Жаҳон банкининг талабларини ҳар томонлама кўриб чиққанлигини таъминлаш учун ҳозирда мавжуд бўлган ёки лойиҳани амалга ошириш жараёнида амалга ошириладиган институционал тузилмалар ва имкониятларни батафсил баён қилади, (ii) барча мумкин бўлган атроф-муҳит таъсирини аниқлади, (iii) таклиф қилинган тегишли юмшатиш чораларини кўради ва (iv) атроф-муҳит мониторинги ва лойиҳа таъсирини назорат қилиш бўйича самарали процедуралар ва таъсирни юмшатиш бўйича чора-тадбирларнинг амал қилиш муддати давомида амалга оширилишини таъминлаш учун зарур тизимларни жорий этиш.

Юмшатиш чоралари

Юмшатиш иерархиясининг босқичлари барча таъсирларнинг олдини олиш, минималлаштириш ва камайтириш ва юмшатиш, шу жумладан қолган таъсирлар, агар салбий таъсирларни бошқариш учун молиявий ва техник жиҳатдан имкони бўлса, компенсация қилиш ва керак бўлганда уларни Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режасига киритишдир.

Ушбу АМИТБ томонидан аниқланган таъсирларни бартараф этиш учун зарур бўлган юмшатиш чоралари қуйидаги АМИБРда жамланган (1-жадвал). Жадвалда қурилишдан олдинги, қурилиш ва эксплуатация босқичларида қутилаётган сезиларли таъсирлар тўғрисидаги маълумотлар, уларни юмшатиш бўйича таклифлар, уларни амалга ошириш учун масъул томонлар кўрсатилган.

АМИБРни амалга ошириш учун масъул томон

Лойиҳа компонентларининг (1 дан 3 гача) тўлиқ ҳаёт айланиши лойиҳа ва унинг атрофидаги ҳудуддаги атроф-муҳит ва ижтимоий ҳолатга сезиларли таъсир кўрсатади. Уларни бошқариш ва юмшатиш учун АМИБР ишлаб чиқилган.

Жадвал 1: Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режаси (АМИБР)

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
Экологик ва ижтимоий стандартлар-2 бўйича: Атроф-муҳит ва ижтимоий хавфлар ва таъсирлар				
Режалаштириш ва қурилишдан олдинги босқич				
Ишчи лойиҳани тайёрлаш; Карерларни аниқлаш; Вақтинчалик кириш йўлларини қуриш; Қурилиш лагерларини ташкил этиш; Қидирув ишлари ва геотехник тадқиқотлар; Лойиҳа объектлари хавфли моддалар мавжудлигини текшириш; Материаллар/чиқиндилар) (асбест, ПБС); Ишчиларни бошқариш режасини тайёрлаш; Атроф-муҳит ва ижтимоий бошқарув режаларини ишлаб чиқиш;	Мехнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик	Ўзбекистон Меҳнат кодекси (30.04.2023) ва меҳнат ва соғлиқни сақлаш хавфсизлиги стандартларига мувофиқ қурилиш лагерларини ташкил этиш режаси; Таклифларни баҳолаш иштирокчиларнинг АМБР талабларига жавоб бериш қобилятини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади, АМБРни амалга ошириш учун етарли бюджетни самарали таклиф қилади, Бошқа шунга ўхшаш лойиҳаларда атроф-муҳитни муҳофаза қилишда яхши амалиёт мавжудлигини таклиф қилади. Ҳар қандай қурилиш ишларни бошлашдан олдин, АМББМР, шу жумладан МАМББМР ХК раҳбарлигида Пудратчилар томонидан ишлаб чиқилади ва ЛБМга тасдиқлаш учун тақдим этилишидан олдин ХК томонидан тасдиқланади. МАМББМР қуйидаги тадбирларга тайёрланиши керак: Йўл ҳаракати бошқаруви режаси (ЙҲБР); Асбест ўз ичига олган материалларни бошқариш режаси (АЎИОМБР);	ХК кўмагида ЛБМ	ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
Қурилиш ишлари графигини вазирликнинг тегишли бошқармалари билан келишиш		Чиқиндиларни бошқариш режаси; Тўкилишни олдини олиш режаси; Қурилиш лагерини бошқариш режаси (ҚЛБР); Касбий саломатлик ва хавфсизлик режаси (КСХР); Қурилиш ишлари бошланишидан олдин ХК Асбест материаллари мавжуд бўлганда биноларни бузишни кўриш кузатувини ўтказди. Асбест материаллари мавжуд бўлганда, Пудратчи хавфларни аниқлаш, тегишли хавфсизлик воситаларидан фойдаланиш ва йўқ қилиш усуллари ўз ичига олган АЎИОМБР ни ишлаб чиқади. (АЎИОМБР намунаси 2-иловада келтирилган. Асбест ўз ичига олган материалларни бошқариш режасининг намунаси) Асбест материаллари билан боғлиқ ҳар қандай фаолият АЎИОМБР ЛБМ томонидан тасдиқланмагунча таъқиқланади; Қурилиш ишларидан олдин Пудратчи газ таъминоти, телекоммуникация, электр энергияси ва бошқалар каби барча коммунал хизматлардан эътирози йўқлиги бўйича хулоса олади.		
Қурилиш босқичи				
(i) Канал ишлари: каналлар бўйлаб ўсимликларни тозалаш;	Қурилиш майдонларида иш шароитлари	Ўзбекистон Меҳнат кодекси (30.04.2023) ва меҳнат ва соғлиқни сақлаш хавфсизлиги стандартларига мувофиқ қурилиш лагерларини ташкил этиш;	Пудратчилар ХК кўмагида Меҳнатни муҳофаза қилиш ва	ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоӣ, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
филтрлашга қарши қирғоқларни мустаҳкамлаш; чўкиндиларни ва ўсиб чиққан сув ўсимликларини олиб ташлаш; каналларни бетон қопламаси; каналлар бўйлаб кузатув йўлини тиклаш ва асфальтлаш; (ii) Насос станцияларида ишлаш: мавжуд насос станцияларини модернизация қилиш/янги насос станцияларини қуриш, мавжуд насосларни кам энергия сарфлайдиган насосларга алмаштириш; (iii) гидротехника иншоотлари ва кўприкларни қуриш/таъмирлаш бўйича		Қурилиш лагерларида (кўчма ҳожатхоналар, дам олиш хоналари, овқат хоналари ва бошқалар) тегишли иш жойларини таъминлаш; Қурилиш майдончасида шикоятларни кўриб чиқиш механизмини (ЖРМ) тўғри ишлашини таъминлаш.	хавфсизлик режасини ишлаб чиқадилар; ХК ва ЛМБ кўриб чиқади ва тасдиқлайди; Пудратчилар ишларни амалга оширадилар ХК ва ЛМБ бажарилишини назорат қилади.	
	Шовқинли ифлосланиш	Аҳоли пунктлари ичидаги транспорт воситалари учун тезлик чегараларини белгиланг (30 км/соат); Аҳоли пунктларида шовқин чиқарадиган қурилиш ишлари эрталаб соат 8:00 дан кечқурун 20:00 гача амалга оширилади; Иш кунлари ва шанба кунлари соат 8:30 дан 15:00 гача бўлган даврда мактаблар олдида қурилиш ишлари олиб борилмайди. Бундай ишларнинг шошилинич ёки техник эҳтиёжлари бўлса, қўшимча юмшатиш чораларини қўлланилади (акустик экранлар, машиналар устини ёпиш ва бошқалар);	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади. Пудратчи томонидан (кунлик) ва ХК томонидан(хафталик) мунтазам равишда шовқин ўлчовлари ўтказилади.	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
ишлар: эскирган затворларни ва сув олувчи ва кўтариш механизмларини алмаштириш; янги ўлчаш асбобларини (гидропостларни) қуриш; ёмғир ва сел оқимларини йиғиш иншоотларини қуриш; катта сифонларни қайта тиклаш; янги кўприклар/пиёдалар кўприги ва бошқаларни қуриш. (iv) ақлли технологияларни жорий этиш: ақлли сувни жорий қилиш, эрни лазер билан текислаш, чуқур бўшатиш		Ижтимоий объектлар (уйлар, мактаблар) яқинида шовқинли ускуналардан кўп фойдаланишни камайтириш учун қурилишни режалаштириш; Шовқин даражаси юқори бўлган шароитларда бузиш ва қурилиш ишларида иштирок этган ишчилар томонидан шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш мажбурийдир; Камида бир ҳафта олдин кутилган ишлар ҳақида аҳолига маълумот бериш; Миллий қонунчиликка мувофиқ ижтимоий объектларга (мактаблар, болалар боғчалари, клиникалар) яқин бўлган бир нечта нуқталарда шовқинини ўлчашдан аҳоли шикоят қилинган тақдирда мунтазам равишда (ҳар куни Пудратчи томонидан ва ҳафталик ЛБМ томонидан) ўтказиш. Стандартлардан ошиб кетган тақдирда, қўшимча чораларни қўлланилади.		
	Ҳавонинг ифлосланиши	Сув танқислиги мавсумида аҳоли пунктлари ичидаги қурилиш майдончалари ва йўللарни суғоришни қўллаш; Ёпиқ ташиладиган қуйма материаллар; Аҳоли пунктлари ичида ҳаракатланиш вақтида транспорт воситалари учун назорат тезлигини чеклаш - соатига 30 км дан ошмаслиги;	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ бажарилишини назорат қилади. ХК мониторинг таҳлилини ўтказиш учун сертификатга	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Барча транспорт воситалари ва жиҳозлар техник талабларга жавоб беради ва миллий стандартларда кўрсатилганидек, мунтазам текширувдан ўтади; Кучли шамоллар даврида ёки шамоллар чангни кўшни уйлар томон йўналтириши мумкин бўлган барқарор шароитларда бузиш фаолиятини чеклаш; 30-жадвалда кўрсатилганидек, ҳаво сифатини мунтазам равишда кузатиб борилади.	эга лавараторияни ёллайди.	
	Меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик масалалари	Миллий қоидаларга мос келадиган Ишчилар хавфсизлиги режасини ишлаб чиқинг Иш жойидаги хавфсизлик бўйича хабардорлик дастурини ва мунтазам хавфсизлик бўйича тренингларни амалга ошириш учун пудратчи. 31-жадвалда тахминий ўқув дастури тақдим этади; Ишчилар хавфсизлик ускуналари билан таъминланиши ва ундан фойдаланиш бўйича кўрсатмалар бериши керак. Пудратчи фавқулудда бахтсиз ҳодисаларда - фавқулудда вазиятлар режасини ишлаб чиқади. Ишчилар ўртасида мунтазам равишда хабардорлик кампанияларини, шу жумладан ОИБ/ОИТС тарқалиши билан боғлиқ аниқ хавфларни ўтказинг.	Пудратчилар амалга оширадilar, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Иш жойи ва унинг атрофидаги аҳолига нисбатан ишчи кучи амал қилиши керак бўлган ахлоқ кодексини тайёрлаш. Мажбурий меҳнатни таъқиқлаш, иложи бўлса, маҳаллий ишчиларга эътибор қаратиш ва болалар меҳнатини таъқиқлаш.		
	Гендер асосидаги зўравонлик	Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мувофиқ аёл ва эркак ишчиларининг тенг ҳуқуқларини кафолатлаш; ШКЧМда ишчилар ва жамоатчилик хабардорлиги машғулотларини ўтказинг; ШКЧМ-га шикоятларни кўриб механизмини яратиш.	Пудратчилар амалга оширадilar, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
Эксплуатация босқичи				
Ирригация объектларини мунтазам равишда таъмирлаш;	Объектларда иш шароитлари	Насос станцияларида (ҳожатхоналар, жиҳозланган дам олиш хоналари, овқат хоналари ва бошқалар) тегишли ходимлар билан таъминлаш.	Сув хўжалиги вазирлигининг элксплуатация ва техник бўлимлари	Эксплуатация ва технк хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган
	Ҳаво сифати	"Евро-4" синфидан кам бўлмаган миллий стандартларга мос келадиган техникадан фойдаланинг.		
	Шовқинли ифлосланиш	Кечкурун техникалардан фойдаланиш тўхтатиш		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик	Ишчилар томонидан меҳни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик талабларининг тўғри бажарилишини таъминлаш.		
(ii) Насос станцияларига техник хизмат кўрсатиш;	Насос станцияларда иш шароитлари	Насос станцияларида (ҳожатхоналар, жиҳозланган дам олиш хоналари, овқат хоналари ва бошқалар) тегишли ходимлар билан таъминлаш.	Сув хўжалиги хузуридаги насос станциялари бошқармалари	Эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган
	Хаво сифати ва шовқин даражаси	Насосларни ишлатилишида тўғри хизмат кўрсатилишини таъминлаш.		
	Меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик	ММҚХРнинг тўғри бажарилишини таъминлаш. Фавқулодда вазиятлар режасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш		
(iii) Каналларда сув оқимини тартибга солиш; SCADA тизимида техник хизмат кўрсатиш;		Йўқ	Йўқ	Йўқ
Экологик ва ижтимоий стандартлар-3 бўйича: Ресурс самарадорлиги ва ифлосланишни олдини олиш ва назорат қилиш				
Режалаштириш ва қурилишдан олдинги босқичи				
Қурилишдан олдинки ҳаракатлар	Ҳавони ифлослани, ифлосланишни	Қурилиш лагерларининг жойлашишини ва қароргоҳнинг ички тартибини (шу жумладан, омбор, санитария-гигиена ва бошқалар) маҳаллий	ХК кўмагида ЛБМ	ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоӣ, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	олдини олиш ва назорат қилиш	аҳолининг безовталанишини олдини олишни таъминлайдиган тарзда ўрнатиш.		
	Кимёвий ва хавфли моддалар	Лойиҳа бўйича сотиб олинган кимёвий моддалар таъқиқланган рўйхатга киритилмаганлигига ишонч ҳосил қилиш.		
	Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндилар	Қурилиш ишлари бошланишидан олдин чиқиндини утилизация қилувчи ташкилот билан қайта ишланмайдиган чиқиндиларни ўз вақтида ташиш ва йўқ қилиш бўйича шартнома тузиш; Чиқиндиларни бошқариш режаси Пудратчи томонидан ишлаб чиқилади, ХК томонидан тасдиқланади ва бузиш ишлари олиб бориладиган қурилиш майдончалари учун ЛБМ томонидан тасдиқланади. Режада ҳосил бўладиган чиқиндилар тури, миқдори, уларни тўплаш ва йўқ қилиш тартиби тўғрисидаги маълумотлар мавжуд. Режа, шунингдек, масъул шахс, ўқув машғулоти, фавқулодда вазиятлар учун ҳаракатлар режаси ҳақида маълумотни ўз ичига олади.		
	Пестицидларни бошқариш	Йўқ	Йўқ	Йўқ
Қурилиш босқичи				
(i) Каналларда ишлаш:		Ресурс самандорлиги:		

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Энергиядан фойдаланиш	Лойихада Евро 4 стандартларига жавоб берадиган энергия тежамкор технологиялар ва ускуналардан фойдаланишни таъминлаш.		Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
	Тупроқ сифати/хом ашёлардан фойдаланиш	Эрозия ва сиқилиш натижасида йўқотишларни камайтириш учун тупроқ материалларини $\leq 2\text{м}$ баландликдаги заҳираларда сақлаш. Тупроқ заҳираларининг шамол эрозияси бўлса: қоплаш ёки нам бўлиши мавжуд бўлган жойларда асфальт йўллар ва мавжуд тупроқ йўл тармоқларидан қурилиш сифатида фойдаланиш. Хавфли материаллар ва ёқилғиларни сақлаш учун мўлжалланган жойларда ернинг ўтказмайдиган, текис ва қаттиқ бўлишига ишонч ҳосил қилиш, керак бўлганда бу материаллар қопқоқ остида сақланиши керак. Қурилиш ускуналарига хизмат кўрсатишда тўкилиш ва оқишнинг олдини олиш учун воситалар билан жихозланган белгиланган жойларда амалга оширилиши керак. Қайта ёқилғи қуйиш қатъий назорат қилиниши ва расмий процедураларга бўйсунитиши керак. Далада ёқилғи қуйиш пайтида ва дренаж тизими бўлмаган жойларда ишлатилиши керак.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Ҳар қандай углеводород ёки бошқа ифлосланиш жойларини ўз вақтида бартараф этиш ва ифлосланишнинг олдини олиш учун ҳар қандай чиқиндиларни тўғри йўқ қилиш керак. Ишлаш жойларида ҳосил бўладиган санитария оқава сувларини йиғиш керак. тегишли оқава сувлар компания томонидан тасдиқланган лицензияланган пудратчилар томонидан кейинги тегишли тозалаш ва утилизация қилиш учун махсус транспорт воситаларида ташилиши керак. Чиқиндиларни бошқаришнинг тегишли тартиб-қоидалари барча қурилиш ва тегишли чиқиндилар учун ва лицензияланган пудратчилар қайта фойдаланиш/қайта ишлаш/йўқ қилиш учун ишлатилиши керак. Лойиҳа мадончаларида ёмғир ва қор эриши сувлари дренаж тизими томонидан тўпланиши керак; агар керак бўлса, ортиқча ёмғир сувини жойлаштириш учун сув ҳавзаларидан фойдаланиш керак ва дренаж сувини оқизишдан олдин жойлаштиришга имкон бериш учун эриган сув оқими дренаж сувини оқизишдан олдин муқобил равишда лой тузоқларидан фойдаланиш керак.		

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Сувдан фойдаланиш (ер усти)	Қурилиш лагери сув оқимларидан хавфсиз масофада жойлашган бўлиши керак (100 метрдан яқин эмас); Сувни тортиб олиш ва оқава сувларни бошқариш маҳаллий сув ресурсларига босимни камайтириш ва маҳаллий экологияни қўллаб-қувватлаш учун сув яшаш жойларини сақлаб қолиш учун сув ресурсларини бошқариш режаси орқали бошқарилиши керак. Қурилиш ишлари натижасида сув сатҳининг қабул қилиб бўлмайдиган даражага тушмаслигини таъминлаш учун маҳаллий сув таъминоти агентлиги билан ҳамкорлик қилиш. Сув ресурсларини тўлдиришга имкон бериш учун сув сатҳи мақбул даражадан пастга тушиши керак бўлса, сувдан фойдаланиш билан боғлиқ ишларни вақтинча тўхтатиш учун фавқулодда чоралар кўрилиши керак. Ёғингарчилик кам бўлган даврда бу хавф нисбатан юқори бўлади. Сув ресурсларини бошқариш режаси, шунингдек, қурилиш ишларидан маҳаллий сув оқимларига ифлосланган сув оқимини назорат қилиш чораларини ҳам ўз ичига олиши керак. Яқин атрофдаги сув оқимларига ифлосланган ер усти	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		сувлари оқимининг олдини олиш учун жисмоний тўсиқлар мавжуд бўлиши керак. Пудратчилар қушлар ва сутэмизувчиларни ўзига жалб қила оладиган қурилиш майдончаларида сув оқиши ва доимий ер усти сувлари пайдо бўлишининг олдини олиш учун талаб қилинади. Бунинг бир қисми сифатида йзларда ёмғир суви тўпланган чуқурликлар бўлмаслиги керак. Қурилиш жараёнида сувдан фойдаланиш билан боғлиқ барча техника ва асбоб-ускуналар учун ваколатли шахс томонидан ишга туширишдан олдин текширувлар ўтказилиши керак. Машиналарнинг мақсадга мувофиқлигини кўрсатиш учун хизмат кўрсатиш ва текшириш ёзувлари жойида сақланиши керак. Махсус жиҳозланган жойларда ёнилғи қуйиш, нефтни алмаштириш ёки таъмирлаш ишлари олиб борилишига ишонч ҳосил қилиш. Ушбу ишларни сув оқимларидан 50 м масофада олиб боришни тақиқланг; Ёқилғи, чиқинди нефть, хавфли чиқиндиларни бошқариш ва сақлаш хавфли материалларни бошқариш бўйича умумий йўриқномасига мувофиқ режалаштириш.		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоӣ, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Тупроқнинг юқори қатламидан тозаланган материал табиий дренаж бузилган жойларда сақланмайди; Қурилиш майдончасида бузилишларни йиғиш жойлари мавжудлигини таъминлаш. Кам сонли ходимларга (150 дан кам) хизмат кўрсатадиган жойлар учун ҳимоя воситаларидан фойдаланиш мумкин. Қурилиш лагерларидан масофадан туриб амалга оширилган ишлар учун Пудратчи биоҳожатхоналардан фойдаланади. Пудратчи ҳожатхонадан оқава сувларни йиғиш ва уни утилизация қилиш учун масъул бўлган маҳаллий агентлик билан шартнома тузади.		
	Сув (Ер ости сувлари)	Лойиҳа ҳудудини ўрганиш керак. Тадқиқотда ер ости сувлари таъминоти манбаларини аниқлаш ва Лойиҳа фаолияти уларга қандай таъсир қилишини баҳолашни ўз ичига олиши керак. Аниқланган маҳаллий аҳолига ва ер ости сувлари сув таъминотининг ягона манбаи бўлиши мумкин бўлган бошқа ҳимоя қилинган турар-жойларга алоҳида эътибор берилиши керак. Қурилиш ишлари натижасида сув сатҳининг қабул қилиб бўлмайдиган даражага тушмаслигини	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоӣ, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		таъминлаш учун маҳаллий сув таъминоти агентлиги билан ҳамкорлик қилиш. Сув ресурсларини тўлдиришга имкон бериш учун сув сатҳи мақбул даражадан пастга тушиши керак бўлса, сувдан фойдаланиш билан боғлиқ ишларни вақтинча тўхтатиш учун фавқулодда чоралар кўрилиши керак. Ёғингарчилик кам бўлган даврда бу хавф нисбатан юқори бўлади. Лойиҳада атроф-муҳитни муҳофаза қилишга қаратилган барча чора-тадбирларни амалга ошириш устидан қатъий ва мунтазам назоратни таъминлаш.		
	Ифлосланишни олдини олиш ва бошқариш			
	Хаво сифати	Сув танқислиги мавсумида аҳоли пунктлари ичидаги қурилиш майдончалари ва йўлларни суғоришни кўлаш; Ташиладиган қурилиш материаллари; Аҳоли пунктлари ичида ҳаракатланиш вақтида транспорт воситалари учун назорат тезлигини чеклаш - соатига 30 км дан ошмаслиги; Барча транспорт воситалари ва жиҳозлар техник талабларга жавоб беради ва миллий стандартларда кўрсатилганидек, мунтазам текширувдан ўтади;	Пудратчилар амалга оширадиган, ЛБМ бажарилишини назорат қилади. ХК мониторинг таҳлилини ўтказиш учун сертификатга эга лабораторияни ёллайди	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Кучли шамоллар даврида ёки шамоллар чангни қўшни уйлар томон йўналтириши мумкин бўлган барқарор шароитларда бузиш фаолиятини чеклаш; Миллий қонунчиликка мувофиқ чанг, НОх, СО ₂ , СО бўйича ижтимоий объектларга (мактаблар, болалар боғчалари, клиникалар) яқин бўлган бир неча нуқталарда ҳаво сифатини мунтазам равишда кузатиб бориш. Стандартларга риоя қилмаслик ёки аҳолининг шикоятлари бўлса, тез-тез суғориш каби қўшимча юмшатиш чораларини қўллаш.		
	Кимёвий моддалар ва хавфли материалларни бошқариш	Тўкилишларга қарши кураш режасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш; Автомобилларга ёнилғи қуйиш ва мойларни алмаштириш ҳам махсус ажратилган ва тегишли тарзда жиҳозланган жойларда амалга оширилади. Нефть тўкилишининг аварияларини бартараф этиш жойида авария воситалари бўлади; Автотранспорт ва механизмлардан фойдаланилган мой бетонланган майдончаларга қўйилган контейнерларга йиғилади ва ишлатилган мойларни қабул қилиш ва қайта ишлаш учун мўлжалланган миллий нефть компаниясига йўналтирилади.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Хавфли чиқиндилар Чиқиндиларни бошқариш режаси Пудратчи томонидан ишлаб чиқилади, ЛБМ ва ХК томонидан кўрибчиқилади ва бузиш ишлари бўлган қурилиш майдончалари учун тасдиқланади. Режада ишлаб чиқариш чиқиндиларининг тури, миқдори, уларни йиғиш ва йўқ қилиш тартиби тўғрисидаги маълумотлар мавжудлиги. Режа шунингдек, масъул шахс ҳақидаги маълумотларни, тренингни, фавқулодда вазиятлар режасини ўз ичига олади; Ишлатилган батареялар алоҳида йиғилади ва кейинги утилизация қилиш учун маҳаллий филиалларга «Ранглиметалл» ўтказилади. Асбестни ўз ичига олган материаллар чиқиндилари Қурилиш ишлари бошланишидан олдин ХК Асбест материаллари мавжуд бўлганда биноларни бузишни визуал кузатишни амалга оширади. Асбест материаллари мавжуд бўлганда, Пудратчи хавфларни аниқлаш, тегишли хавфсизлик воситаларидан фойдаланиш ва утилизация қилиш усуллари ўз ичига олган Асбест ўз ичига олган материалларни бошқариш режасини (АМБР) ишлаб чиқади. (АМБР намунаси АМИТБ, 2-жилд, 3-иловада келтирилган. Асбест ўз ичига олган	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		материалларни бошқариш режасининг намунаси). Асбест материаллари билан боғлиқ ҳар қандай фаолият АМБР ЛБМ ва ХК томонидан тасдиқлангунча тақиқланади; Тасдиқланган АМБР га мувофиқ бузиш бўйича барча ишларни бажариш; Қурилиш ишлари давомида хавфсизлик бўйича хабардорлик дастурини амалга оширинг. Хавфли бўлмаган чиқиндилар Ҳар қандай қурилиш ишлари бошланишидан олдин қайта ишланмайдиган чиқиндиларни ўз вақтида ташиш ва йўқ қилиш бўйича чиқиндиларни утилизация қилиш ташкилоти билан шартнома тузиш Қурилиш майдончалари ва ишчилар лагерларининг тегишли жойларига тегишли чиқинди қутиларини қўйиш; Қайта ишланадиган ва қайта ишланмайдиган чиқиндиларга чиқиндиларни ажратиш; Қайта ишланадиган чиқиндиларни тегишли ташкилотларга (қоғоз, қолдиқлар, аккумуляторлар) сотиш ва қайта ишланмайдиган чиқиндиларни шаҳар полигонига ўз вақтида утилизация қилиш.		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Қурилиш ишларини чўзиш йўналиши бўйича бажаринг; қазил, қувур ётқизиш ва хандақларни тўлдириш беш кундан кўп бўлмаган муддатда якунлаш; Чиқиндиларни утилизация қилиш Пудратчи ва чиқиндиларни утилизация қилиш ташкилоти ўртасида тузилган келишувга мувофиқ, фақат расмий полигонларда ўз вақтида (3 кундан ортиқ бўлмаган) амалга оширилади; Ҳар қандай қурилиш майдончасида чиқиндиларни ёқиш тақиқланади.		
	Пестицидларни бошқариш	Йўқ	Йўқ	Йўқ
(ii) Насос станцияларда ишлаш	Ресурс самарадорлиги			
	Энергиядан фойдаланиш	Иш тури бир хил (i) - қурилиш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
	Сувдан фойдаланиш	Потенциал ифлослантирувчи фаолият ҳар доим камайтирилиш керак. Лойиҳа майдонларида ҳосил бўладиган барча канализация ва оқава сувлар тўпланиши ва оқизишдан олдин тегишли тарзда тозаланиши керак.		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Қаттиқ ва суяқ чиқиндиларни расмий бошқариш, йиғиш ва йўқ қилиш тартиб-қоидалари мавжуд бўлиши керак ва лойиҳа томонидан фойдаланиладиган чиқиндиларни утилизация қилиш жойлари ҳокимият билан келишилган бўлиши керак. Қурилиш воситаларини ювишдан олинган чиқинди сувларни йиғиш ва тозалашдан кейин қайта ишлатиш керак.		
	Хомашё	Йўқ	Йўқ	Йўқ
	Ифлосланишни олдини олиш ва назорат қилиш			
	Ҳавони ифлосланиши Кимёвий моддалар ва хавфли материалларни бошқариш Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Иш тури бир хил (i) - қурилиш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Пестицидларни бошқариш	Йўқ	Йўқ	Йўқ
(iii) Гидротехник иншоотлари ва кўприкларни қуриш/тиклаш бўйича ишлар	Ресурс самарадорлиги			
	Энергиядан фойдаланиш	Иш тури бир хил (i) - қурилиш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган
	Сувдан фойдаланиш	Потенциал ифлослантирувчи фаолиятни ҳар доим камайтириш керак. Лойиҳа майдонларида ҳосил бўлган барча канализация ва оқава сувлар тозланишидан олдин тўпланиши ва тегишли тарзда тозаланиши керак. Қаттиқ ва суюқ чиқиндиларни расмий бошқариш, йиғиш ва йўқ қилиш тартиб-қоидалари амалга оширилиши, лойиҳа томонидан фойдаланиладиган чиқиндиларни утилизация қилиш жойлари ҳокимият билан келишиб оlinиши керак. Сувни тартиб олиш ва оқава сувларни бошқариш маҳаллий сув ресурсларига босимни камайтириш ва маҳаллий экологияни қўллаб-қувватлаш учун сув яшаш жойларини сақлаб қолиш учун сув ресурсларини бошқариш режаси орқали бошқарилиши керак.		
	Хомашё	Йўқ	Йўқ	Йўқ
	Ифлосланишни олдини олиш ва назорат қилиш			

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Ҳавони ифлосланиши Кимёвий моддалар ва хавфли материалларни бошқариш Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Иш тури бир ҳил (i) - қурилиш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ бажарилишини назорат қилади. ХК мониторинг таҳлилини ўтказиш учун сертификатга эга лабораторияни ёллайди	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
	Пестицидларни бошқариш	Йўқ	Йўқ	Йўқ
(iv) Ақлли технологияларни жорий этиш	Ресурс самарадорлиги			
	Энергиядан фойдаланиш	Иш тури бир ҳил (i) - қурилиш	Юқоридаги каби	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
	Сувдан фойдаланиш (surface)	Потенциал ифлослантирувчи фаолиятни ҳар доим камайтириш керак. Лойиха майдонларида ҳосил бўлган барча канализация ва оқава сувлар тозаланишидан олдин тўпланиши ва тегишли тарзда тозаланиши керак. Қаттиқ ва суюқ чиқиндиларни расмий бошқариш, йиғиш ва йўқ қилиш тартиб-қоидалари амалга оширилиши, лойиха томонидан фойдаланиладиган	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		чиқиндиларни утилизация қилиш жойлари ҳокимият билан келишиб олиниши керак. Сувни тартиб олиш ва оқава сувларни бошқариш маҳаллий сув ресурсларига босимни камайтириш ва маҳаллий экологияни қўллаб-қувватлаш учун сув яшаш жойларини сақлаб қолиш учун сув ресурсларини бошқариш режаси орқали бошқарилиши керак.		
	Хомашё	Йўқ	Йўқ	Йўқ
	Ифлосланишни олдини олиш ва назорат қилиш			
	Хавони ифлосланиши Кимёвий моддалар ва хавфли материалларни бошқариш Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Иш тури бир хил (i) - қурилиш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ бажарилишини назорат қилади. ХК мониторинг таҳлилини ўтказиш учун сертификатга эга лабораторияни ёллайди	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
	Пестицидларни бошқариш	Йўқ	Йўқ	Йўқ
Эксплуатация босқичи				

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
(i) Ирригация объектларини мунтазам равишда таъмирлаш	Ресурс самарадорлиги			
	Энергиядан фойдаланиш	Лойиҳада Евро 4 стандартларига жавоб берадиган энергия тежамкор технологиялар ва ускуналардан фойдаланишни таъминлаш.	Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли эксплуатация ва таъмирлаш бошқармалари	Эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган
	Сувдан фойдаланиш (ер усти)	Хизмат кўрсатиш бўйича ўқув дастурларини яратиш. Таъмирлаш бюджетларини режалаштириш. Ёғ ва сув ажратгичларининг тўғри сақланганлигини текширинг.		
	Сувдан фойдаланиш (ер ости)	Кўрсатмаларга/бошқарувга мувофиқ каналга техник хизмат кўрсатиш.		
	Хомашё	Хом ашёни қазиб олиш учун фақат расмий карерлардан фойдаланинг.		
	Ифлосланишни олдини олиш ва бошқариш			
	Ҳавони ифлосланиши	Технология ва жиҳозларнинг яхши ҳолатда бўлишини ва миллий қоидаларга мувофиқлигини таъминлаш.	Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли эксплуатация ва таъмирлаш бошқармалари	
	Кимёвий моддалар ва хавфли	Барча ёқилғи қуйиш ва техник хизмат кўрсатиш ишларини фақат махсус ажратилган жойларда бажариш.		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	материалларни бошқариш	Объектларда фавқулодда таъмирлаш ишлари зарур бўлса, нефтнинг тўкилмаслиги учун тупроқнинг ифлосланишини олдини олиш учун махсус техникадан фойдаланиш керак.		
	Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Барча ёқилғи қуйиш ва техник хизмат кўрсатиш ишларини фақат махсус ажратилган жойларда бажариш. Объектларда фавқулодда таъмирлаш ишлари зарур бўлса, нефтнинг тўкилмаслиги учун тупроқнинг ифлосланишини олдини олиш учун махсус техникадан фойдаланиш керак.		
(ii) Насос станцияларига техник хизмат кўрсатиш;	Ресурс самарадорлиги			
	Энергиядан фойдаланиш	Юмшатиш чоралари керак эмас	Йўқ	Йўқ
	Сувдан фойдаланиш (surface)	Таъсир йўқ		
	Ифлосланишни олдини олиш ва бошқариш			
	Ҳавони ифлосланиши	Дизель ускунасидан фойдаланишни камайтириш; Дизель ускунасидан тез-тез фойдаланилганда, у жойлашган аҳоли пунктлари ҳудудида ҳаво сифатини ўлчаш. Рухсат этилган концентратсиядан ошиб кетганда - қўшимча юмшатиш чораларини қўллаш - филтрларни ўрнатиш	Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли насос бошқармаларининг ҳудудий бўлимлари	

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Кимёвий моддалар ва хавфли материалларни бошқариш Хавфли ва хавфли бўлмаган чиқиндиларни бошқариш	Иш тури бир хил (i)		
(iii) Сув оқимини тартибга солиш		Йўқ	Йўқ	Йўқ
Экологик ва ижтимоий стандартлар-4 бўйича: ЖАМИЯТ САЛОМАТЛИГИ ВА ХАВФСИЗЛИГИ				
Режалаштириш ва қурилишдан олдинги босқич				
Қурилишдан олдинки ҳаракатлар	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Пудратчи аҳолини аҳоли пунктида кутилаётган ишлар ҳақида олдиндан хабардор қилади. Қурилиш ишларини бошлашдан олдин пудратчилар иш режасини кўрсаткичлар жадвали ва жойлари билан бўлишади. Ишлар йўлда режалаштирилган бўлиб, чуқурлар 5 кундан ортиқ очик қолмаслигини таъминлайди; Пудратчилардан АТБРлар таркибида транспорт воситаларининг ҳаракатланиш йўналишлари, махсус белгиларни жойлаштириш ва аҳоли	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		пунктлари ичида тезликни ошириш учун рухсатномалар ва транспортнинг энг юқори даврларини олдини олиш орқали transport фаолиятини режалаштириш бўйича аниқ кўрсаткичларга эга бўлган Йўл ҳаракати бошқаруви режасини (ЙХБР) ишлаб чиқиш талаб қилинади. ЙХБР бўйича келишув Йўл полициясидан олинади. ЙХБР тегишли объектларда қурилиш ишлари бошланишидан олдин маҳаллий ҳамжамиятга ошқор қилинади		
Қурилиш босқичи				
(i) Каналларда ишлаш:	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Жамият саломатлиги, хавфсизлиги ва хавфсизлиги режаси маҳаллий аҳолини ҳимоя қилиш учун саломатлик ва хавфсизлик тартиб-қоидаларини белгилайди. Жараёнлар қурилиш майдончаларига, қурилиш мажмуаларига ва қурилиш ишчиларининг турар жойларига рухсатсиз киришнинг олдини олишни ўз ичига олади. Режада, шунингдек, болаларнинг хавфсизлиги ва хавф-хатарларини ўқитишга қаратилган чора-тадбирлар билан маҳаллий аҳолиларар учун саломатлик ва хавфсизлик компанияси белгилаб қўйилади. Аҳоли саломатлиги, хавфсизлиги ва хавфсизлиги режаси ҳаво сифатини бошқариш режасига мос келади.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Пудратчи маҳаллий аҳолиларга қурилиш фаолиятининг кўлами ва жадвали, кутилаётган узилишлар ва кириш чекловлари ҳақида маълумот бериши керак. Маҳаллий транспорт томонидан ҳам фойдаланиладиган қурилиш майдончасига кириш йўллари ҳар 200 м йўллар тор бўлган хавфсиз ўтиш жойларини ўз ичига олиши керак. Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси қурилиш ҳаракати билан боғлиқ таъсирларни камайтириш учун амалга ошириладиган хавфсизлик чораларини тақдим этади. Режа ҳудуддаги ва ҳудуддаг ташқаридаги транспорт ҳаракатини қамраб олади. Режа лойиҳа ҳудудидаги барча фойдаланувчилар учун тегишли ва хавфсиз киришни таъминлаш учун йўл ҳаракати ва бошқарув қоидаларини, йўл ҳаракати жадвалларини, сигнализация модификацияларини, зарурий ёпилишларни, белгиларни, ёритишни ва бошқа қоидаларни белгилайди.		
(ii) Насос станцияларда ишлаш:	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Қурилиш ҳаракатини бошқариш режаси қурилиш ҳаракати билан боғлиқ таъсирларни камайтириш учун амалга ошириладиган хавфсизлик чоралари тафсилотларини тақдим этади. Режа ҳудуддаги ва	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		худуддан ташқаридаги транспорт ҳаракатларини қамраб олади. Режа лойиха худудидаги барча фойдаланувчилари учун тегишли ва хавфсиз киришни таъминлаш учун йўл ҳаракати ва бошқарув қоидаларини, йўл ҳаракати жадвалларини, сигнализация модификацияларини, зарурий ёпилишларни, белгиларни, ёритишни ва бошқа қоидаларни белгилайди. Юк машинаси юкига қараб маршрутлари танланади; маҳаллий йўллар ва кўприкларга зарар етказмаслик учун юкни тақсимлаш; тезлик чегараларига риоя қилинади ва яхши ҳолатда сақлаш; қопқоқ остидаги транспорт материаллари; ўртача ва юқори тирбандликка эга бўлган йўлларда энг юқори соатлардан сақланиш. Пудратчи, агар керак бўлса, тегишли маҳаллий ҳокимият органлари (Ҳокимият) билан барча шикастланган инфратузилма/йўлларни таъмирлашда иштирок этади;		
	Хавфсизлик ходимлари	Мавжуд насос станциялари ходимларини соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик бўйича тегишли тренингдан ўтишларини таъминлаш.		Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик бўйича мунтазам тренингларни ўтказинг.		
(iii) Гидротехник иншоотлари ва кўприкларни қуриш/тиклаш бўйича ишлар;	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Фаолият билан бир хил (i) - қурилиш. Қайта тикланган кўприкларга 100 метрдан камроқ масофада жойлашган аҳоли пунктлари учун Пудратчи бинонинг яроқлигини визуал кузатади. Яроқлиги паст бўлган бинолар мавжуд бўлса, тебранишнинг олдини олиш чоралари Пудратчи томонидан ишлаб чиқилади ёки тебраниш даражаси пастроқ бўлган техникадан фойдаланилади.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
(iv) Ақлли технологияларни жорий этиш:	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Иш тури бир хил (i) - қурилиш		
Эксплуатация босқичи				
(i) Ирригация объектларини мунтазам равишда таъмирлаш;	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Техника ва механизмлар белгиланган йўналишлар ва рухсат этилган тезликда ҳаракатланишини таъминланг. Агар иш аҳоли пунктлари ичида ёки яқинида олиб бориладиган бўлса - режалаштириш ишлари: турлари ва уларнинг муддатлари ҳақида бир ҳафта олдин (камида) маҳаллий аҳолига хабар беринг.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
(ii) Насос станцияларига техник хизмат кўрсатиш;	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Барча насос станциялари тўғри ҳимояланганлигига ишонч ҳосил қилиш.		
	Хавфсизлик ходимлари	Мавжуд насос станциялари ходимларини соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик бўйича тегишли тренингдан ўтишларини таъминлаш. Соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик бўйича мунтазам тренингларни ўтказинг.		
(iii) Сув оқимини тартибга солиш	Жамият саломатлиги ва хавфсизлиги	Керак эмас	Йўқ	
Экологик ва ижтимоий стандартлар- 5 бўйича: Ерларни олиб қуйиш, ердан фойдаланишни чпеклаш ва мажбури кўчириш				
Батафсил маълумотлар қайта жойлаштариш сийсати асосларида келтирилган				
Экологик ва ижтимоий стандартлар-6 бўйича: Биохилма-хилликни сақлаш ва табиий ресурсларни барқарор бошқаруви				
Режалаштириш ва қурилишдан олдинги босқич				
Қурилишдан олдинки ҳаракатлар	Хатарлар ва таъсирлар Биологик хилма-хилликни ва яшаш жойларини сақлаш	Қайта тикланган канал остининг техник лойиҳасида Шохруд, Шимоли-ғарбий тармоғи, Ромитан ва Хайробод (Бухоро вилояти), Куаниш-Жарма ва Эсимузак каналлари (Қорақалпоғистон Республикаси) бўйлаб тушириш филтрларини ўрнатиш кўзда тутилади. Пахтобод канали (Қашақадарё вилояти), Занг канали (Сурхандаря	ХК кўмагида ЛМБ	ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Ўзгартирилган яшаш жойлари Табиий яшаш жойи	вилояти) зич ўсимликлар билан қопланган ҳудудларга алоҳида эътибор қаратилади. Кесиш ва қайта экиш тартиби мавзуга тегишли барча миллий қоидалар билан амалга оширилиши керак. Талаблар ва тартибларнинг батафсил тавсифи АМИТБ 3-жилд, 6-иловада келтирилган. Бу каналларга туташ ҳудудда ўсимликларнинг қайта тикланишини таъминлаш зарур.	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	
	Оғир аҳволдаги яшаш жойлари	Батафсил лойиҳалашда, ҳеч қайси лойиҳа объекти қонун билан қўриқланадиган ҳудудларда жойлашганмаганлигига ишонч ҳосил қилиш.		
	Қонуний муҳофаза қилинадиган ҳудудлар	Батафсил лойиҳалашда, ҳеч қайси лойиҳа объекти қонун билан қўриқланадиган ҳудудларда жойлашганмаганлигига ишонч ҳосил қилиш.		
Қурилиш босқичи				
Каналларда ишлаш: (iii) Гидротехник иншоотлари ва кўприкларни қуриш/тиклаш бўйича ишлар:	Хатарлар ва таъсирлар Биологик хилма-хилликни ва яшаш жойларини сақлаш Ўзгартирилган яшаш жойлари	Қурилиш ишлари фақат Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг маҳаллий бўлимларидан рухсат олгандан кейингида бошланади. Биологик хилма-хиллик ҳақида хабардорлик Пудратчи сайтини индукция қилиш бўйича тренингга киритилади. Бунга роль ва масъулият,	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
	Табиий яшаш жойи	фотосуратлар ёрдамида йўқолиб кетиш хавфи остида турган ва қўриқланадиган барча турларни инвентаризация қилиш, хулқ-атвори ўргатиш, шу жумладан ов қилиш ва тузукқа тушишни таъқиқлаш, миллий тартибга солиш талаблари, муайян бўлимларда ёки даврларда/ойларда кузатилиши керак бўлган ҳаракатлар киради. Йўқолиб кетиш хавфи остида турган ва қўриқланадиган ёввойи табиат турларининг бузилиши, шикастланиши ёки ўлими хавфини олдини олиш ёки камайтириш, муайян сутэмизувчилар, судралувчилар, амфибиялар ва қушлар турларини (агар мавжуд бўлса) ҳимоя қилиш фаолияти. Реконструкция Шохруд, Шимоли-ғарбий тармоғи, Ромитан ва Хайробод (Бухоро вилояти), Куаниш-Жарма ва Эсимузак каналлари (Қорақалпоғистон Республикаси), Пахтобод канали (Қашкадарё вилояти), Занг канали (Сурхондаё вилояти) бўйлаб кесиш йўллари белгиланади, кесиладиган дарахтлар инвентаризация қилинади; Дарахтларга белгилар ўрнатилади, кесиш қаерда бўлиши белгиланади;		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Ўзбекистон Республикасининг тегишли конунчилигига мувофиқ дарахт ва буталарни кесиш учун рухсат олинади (2-боб); Ўзбекистон Республикаси конунчилиги талабларига мувофиқ ўсимликларни кесиш ёки қайта экиш бўйича барча зарур тартиб-қоидаларни бажарилади; Кўп кесишнинг олдини олиш учун жараён қаттиқ назорат қилиниши таъминланади; Қўшни ҳудудда қурилиш техникасига ёнилғи қуйиш ва уни таъмирлаш заруратини камайтирилади. Зарур бўлганда, ёқилғи тўкилишини назорат қилиш чораларини қўллашни таъминланади; Чиқиндиларни бошқариш режасига мувофиқ чиқиндилар йиғилиб, утилизация қилинишини таъминланади; Қурилиш лагеридаги чиқиндиларни олиб ташлаш учун тегишли ташкилотлар билан шартнома тузилади; Ўсимликлар жойлашган ҳудудларида гулхан ёқишни қатъиян тақиқланади;		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Пудратчилар учун ўқув материалларига флора ва фаунани муҳофаза қилиш масалаларини киритилади.		
	Оғир аҳволдаги яшаш жойлари	Йўқ	Йўқ	Йўқ
	Қонуний муҳофаза қилинадиган ҳудудлар	Лойиҳа ҳудудида лойиҳа ишларини амалга оширилишини таъминлаш	Пудратчилар амалга оширадилар, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
(ii) Насос станцияларда ишлаш:	Хатарлар ва таъсирлар	Насос станция ҳудудидаги дарахтларни ва буталарни ҳар қандай салбий таъсир ёки шикастланишини таъминлаш; Мавжуд дарахт ва буталарни инвентаризация қилиш ва қурилиш вақтида уларнинг ҳолатини назорат қилиш.		
	Ўзгартирилган яшаш жойлари	Барча қурилиш ишларини насос станция ҳудудида амалга оширилишини таъминлаш		
(iv) Ақлли технологияларни жорий этиш:	Хатарлар ва таъсирлар	Барча ишларнинг ақлли технологиялар учун мўлжалланган қишлоқ хўжалиги ерларида бажарилишини таъминлаш;		

Лойиха фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
		Тупроқ, ер усти ва ер ости сувларини ҳимоя қилиш учун Экологик ва ижтимоий стандартлар-3 учун белгиланган барча юмшатиш чораларини қўллаш		
Эксплуатация босқичи				
(i) Ирригация объектларини мунтазам равишда таъмирлаш;	Хатарлар ва таъсирлар ўзгартирилган яшаш жойлариш Қонуний муҳофаза қилинадиган ҳудудлар	Каналларнинг тўғри ишлашини таъминлаш, уларни чўкиндилардан тезда тозалаш ва сув чиқариш иншоотларига тикилиб қолишига йўл қўймаслик; Кесилган дарахтлар учун компенсация сифатида янги дарахтлар экилган ҳолларда; уч йил давомида уларга ғамхўрлик қилиш	Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли эксплуатация ва таъмирлаш бўлимлари	Эксплуатация ва техник хизмат кўрсатиш бўлими бюджетига киритилган
(ii) Насос станцияларига техник хизмат кўрсатиш;	Ўзгартирилган яшаш жойлариш	Барча эксплуатация ва таъмирлаш ишлари жойида ва Экологик ва ижтимоий стандартлар-3 да кўрсатилган юмшатиш чораларига тўлиқ мувофиқ равишда амалга оширилишини таъминлаш.	Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли бошқармаларининг ҳудудий бўлимлари	
(iii) Каналларда сув оқимини тартибга солиш; SCADA тизимида техник хизмат кўрсатиш;	Хатарлар ва таъсирлар	Каналга ўртатилган инфильтрация курилмаларининг тўғри ишлашини таъминлаш. Доимий оқимга эга бўлган канал учун оқимининг минимал бўлишини таъминлаш.		

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
Экологик ва ижтимоий стандартлар- 8 бўйича: Маданий мерос				
Режалаштириш ва қурилишдан олдинги босқич				
Қурилиш майдончаларини танлаш Янги карерларни жойлашишини аниқлаш	Маданий мерос	Маданият вазирлиги билан маслаҳатлашинг ва аҳоли пунктлари ва янги карерлар режалаштирилган жойларда маданий мерос мавжудлигини текшириш. Давлат реестрига киритилмаган маданий мерос объектлари мавжудлигини текшириш учун маҳалла қўмитаси билан маслаҳатлашиш.		ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган
Қурилиш босқичи				
(i) Каналларда ишлаш: (ii) Насос станцияларда ишлаш: (iii) Гидротехник иншоотлари ва кўприкларни қуриш/тиклаш бўйича ишлар: (iv) Ақлли технологияларни жорий этиш:	Маданий мерос	Маданий мерос объектлари сифатида таснифланиши мумкин бўлган артефактлар топилган тақдирда, иш тўхтатилиб, “Тасодифий топилма” тартиби қўлланилиши керак (2-жилднинг 5-илоvasи).	Пудратчилар амалга оширадilar, ЛБМ ва ХК бажарилишини назорат қилади	Пудратчи, ЛБМ ва ХК бюджетига киритилган

Лойиҳа фаолияти	Атроф-муҳит ва ижтимоий, таъсир қилиши мумкин бўлган хавфсизлик компоненти	Юмшатиш чоралари	Масъуллар	
			Масъул	Нархи
Эксплуатация босқичи				
(i) Ирригация объектларини мунтазам равишда таъмирлаш; (ii) Насос станцияларига техник хизмат кўрсатиш; (iii) Каналларда сув оқимини тартибга солиш; SCADA тизимида техник хизмат кўрсатиш;	Маданий мерос	Ҳеч қандай таъсир йўқ	Йўқ	Йўқ

Атроф-муҳит ва ижтимоий мониторинг режаси

АМИБРда белгиланган Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш чора-тадбирларининг бажарилишини таъминлаш учун мониторинг қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Визуал мониторинг - кичик лойиҳаларни қуриш босқичида Лойиҳани мувофиқлаштириш бўлимининг миллий Атроф-муҳит бўйича мутахассислари (АМБМ) Лойиҳа бошқаруви бўйича маслаҳатчи (ЛБМ) билан биргаликда Пудратчилар томонидан АМИБР бажарилишини доимий равишда кузатиб борадилар. Бунга бутун қурилиш даврида мутахассислар томонидан ҳар ой қурилиш/реконструкция лойиҳаларини текшириш орқали эришилади. Агар Пудратчилар АМИБРни амалга ошириш бўйича ҳар қандай мажбуриятни бузган бўлса, АМБМ атроф-муҳит бўйича мутахассислари ишларни ёки тўловларни тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эга. Мониторинг учун махсус назорат рўйхатларидан фойдаланиш тавсия этилади, улар мониторинг натижасида олинган фотосуратлар билан АМИБР асосида тузилиши мумкин.

Ҳаво, сув, тупроқ сифати ва шовқин даражаси каби атроф-муҳит сифатининг инструментал мониторинги. Ушбу Лойиҳа доирасида амалга ошириладиган фаолият турларини ҳисобга олган ҳолда, инструментал мониторинг ўтказилмаслиги мумкин. Шу билан бирга, маҳаллий аҳоли томонидан қоида бузарликлар ёки ноқулайликлар ҳақида шикоят қилинган тақдирда, ҳаво, сув, тупроқ сифати ёки шовқин даражасини инструментал ўлчаш учун Сертификати бор бўлган лабораторияни ёллаш орқали Ҳалқаро ёрдамлашувчи консултант томонидан амалга оширилади. Миллий стандартлардан ошиб кетган тақдирда, кичик қарз олувчи стандартларни бажариш учун аниқланган ошиб кетишларни камайтириш бўйича қўшимча чоралар кўриши шарт.

Алоҳида, Жаҳон банки экспертлари ҳар йили муайян объектларга ташриф буюриб, мувофиқликни назорат қилади. Юқорида таъкидлаб ўтилганидек, мос келмаслик ҳолатларида, АМБМ номувофиқликнинг табиати ва сабабларини (сабабларини) текширади ва агар керак бўлса, кичик лойиҳага мувофиқлигини таъминлаш учун нима зарурлигини ҳал қилади. Ёки молиялаштириш тўхтатилади.

2-жадвалда кўрсатилган инструментал атроф-муҳит мониторинги билан бир қаторда, АМИБРнинг бажарилиши мониторинги ҳам амалга оширилади. Ушбу фаолиятни самарали амалга ошириш учун бир неча даражадаги назорат тадбирлари амалга оширилади:

(i) Пудратчининг Атроф-муҳит хавфсизликлари томонидан кунлик текширув, (ii) Ҳалқаро ва маҳаллий консултантлар томонидан ойлик текширув ва (iii) ЛБМ маҳаллий консултанти томонидан даврий аудит (чораклик).

Атроф-муҳит фаолияти натижалари, шу жумладан мониторинг фаолияти тегишли тарзда ҳужжатлаштирилади ва ҳисобот қилинади. Ҳар бир Пудратчи ишчилар учун атроф-муҳит, соғлиқ ва хавфсизлик бўйича ўтказилган тренинглар тўғрисидаги маълумотлар ва қурилиш ишлари пайтида бахтсиз ҳодисаларни рўйхатга олиш учун юритади. Атроф-муҳитнинг зарур инструментал мониторинги (ҳаво ва сув сифати) натижалари тўғрисидаги асл ёзувлар алоҳида файлда қайд этилади.

Қурилиш ишлари бошланишидан олдин Пудратчилар Ҳалқаро ёрдамлашувчи консултант кўмагида атроф-муҳитни назорат қилиш жараёнини оптималлаштириш учун объектни текшириш форматини ишлаб чиқади. Шакл қурилиш объектларида амалга оширилиши керак бўлган таъсирни камайтириш чоралари рўйхати, уларнинг ишлаш ҳолати ва керак бўлганда баъзи тушунтиришлар билан назорат рўйхати шаклида бўлиши мумкин.

Жадвал 2: Атроф-муҳит ва ижтимоий мониторинг режаси

Таъсирни юмшатиш чоралари	Кўзатилиши керак бўлган параметрлар	Манзили	Даврийлиги	Масъуллар	Стандартлар
Қурилишдан олдинки ва қурилиш босқичи					
1. Ҳаво сифати	NOx, SO2, CO	Ижтимоий объектлар (мактаб, боғча, полиникалар) яқидаги (50 метрдан кам) бир нечта нуқталар	Ҳар ҳафта ва қўшимча равишда аҳолидан шикоятлар келиб тушган тақдирда	ХК таҳлил ўтказиш учун сертификати бор лабораторияни ёллайди	Гигиеник стандартлар. Ўзбекистон Республикасининг аҳоли пунктлари атмосфера ҳавосидаги ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал концентрацияси (МРЭК) рўйхати 1-иловага киритилган. Ўзбекистон Республикаси СанПиН 0179-04-сон.
	Чанг	Ижтимоий объектлар (мактаб, боғча, полиникалар) яқидаги бир нечта нуқталар	Ҳар ҳафта ва қўшимча равишда аҳолидан шикоятлар келиб тушган тақдирда	ЛБМ	Гигиеник стандартлар. Ўзбекистон Республикасининг аҳоли пунктлари атмосфера ҳавосидаги ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал концентрацияси (МРЭК) рўйхати 1-иловага киритилган. Ўзбекистон Республикаси СанПиН 0179-04-сон.
2. Шовқин даражаси	Шовқин даражаси	Атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирни баҳолашни тайёрлаш жараёнида ижтимоий объектлар (мактаб, боғча, полиникалар) яқидаги бир нечта нуқталар	Ҳар куни (пудратчи томонидан) ва ҳар ҳафта (ЛБНК) томонидан) аҳолининг шикояти бўлса	Пудратчи-кунлик ХК-хафталик	1. "Қурилиш объектларида рухсат этилган шовқин даражаси учун санитария меъёрлари" СанПиН № 0120-01 2. СанПиН №026709 Санитария қоидалари ва қоидалари турар-жой биносида, жамоат биносида ва турар-

Таъсирни юмшатиш чоралари	Кўзатилиши керак бўлган параметрлар	Манзили	Даврийлиги	Масъуллар	Стандартлар
					жой бинолари ҳудудида қабул қилинадиган шовқин даражасини таъминлаш.
3. Сув сифати	Нефт маҳсулотлари, курук қолдиқлар, BOD, COD, pH, аммиак, SO4	Қурилиш майдончалари (тикланган каналлардан ташқари) ва қурилиш лагерлари яқинидаги сув йўллари. Жойлашув: қурилиш майдончаси ва қурилиш лагерларидан олдин ва кейин. Ўлчовлар Атроф-муҳит ва ижтимоий таъсирни баҳолашни тайёрлаш босқичида амалга оширилиши керак.	1. Асосий босқич - қурилиш ишлари бошланишидан олдин 2. Қурилиш ишлари давомида - ойига 2 марта.	ХК таҳлил ўтказиш учун сертификати бор лабораторияни ёллайди	"Сув ҳавзаларига оқава сувлар билан оқизиладиган ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал чиқиндиларини (РЭМЧ) ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш учун санитария талаблари". СанПиН № 0088-99
4. Тупроқ сифати	1. Суюқ чиқиндиларни текшириш тажрибали ходимлар томонидан ва тўғри тарзда амалга оширилади. Ёғ	1. Қурилиш майдончалари ва қурилиш лагерларидаги устахоналар яқинидаги майдонлар. 2. Ифлосланиш кузатилган ҳудудлар.	1. Кундалик - қурилиш ишлари пайтида. 2. Визуал ифлосланишни аниқлаш бўйича.	1. Пудратчининг меҳнат хавфсизлиги бўйича мутахассиси 2. ХК таҳлил ўтказиш учун сертификати бор	Санитария меъёрлари. "Тупроқдаги экзоген ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган санитария концентрацияси (РЭСК) ва тахминан рухсат этилган концентрацияси" СанПиН ЎзР № 0191-05

Таъсирни юмшатиш чоралари	Кўзатилиши керак бўлган параметрлар	Манзили	Даврийлиги	Масъуллар	Стандартлар
	ва бошқа хавфли суюқликларни эҳтиёткорлик билан ва тўғри ишлатиш 2. Оғир металллар, нефть ва нефть маҳсулотлари			лабораторияни ёллайди	
5. Ўсимликлар	Ўсимликларни кесиш ёки кўчириш-жараёнларига тўлиқ риоя қилиш	Лойиҳа каналлари бўйлаб	Қурилишдан олдин бир мартаба	ЛБМ, Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг ҳудудий вакили	Ўсимликларни кесиш ёки қайта экиш учун рухсатномалар олиш
Эксплуатация босқичи					
6.	Доимий сувга эга бўлган каналлардаги сув миқдори	Доимий сув оқими бўлган каналлар	Бир йилда бир мартаба	Сув хўжалиги вазирлиги	Лойиҳа доирасида каналларни ишлатиш ва техник хизмат кўрсатиш қўлланмасига мувофиқ.